
Fotokatalytická redukce oxidu uhličitého v přítomnosti fotokatalyzátorů na bázi TiO_2

Kamila Kočí

Obsah

□ Heterogenní fotokatalýza

- základní principy fotokatalýzy
- fotokatalytická redukce CO_2 v přítomnosti fotokatalyzátoru TiO_2

□ Faktory ovlivňující fotokatalytickou redukci

- vliv teploty, tlaku a objemu reakční směsi
- vliv velikosti částic fotokatalyzátoru TiO_2
- vliv dopování stříbrem na aktivitu TiO_2
- vliv dopování cerem na aktivitu TiO_2
- vliv dopování zlatem na aktivitu TiO_2
- vliv kompozitu kaolinit/ TiO_2
- vliv heteropřechodu $\text{TiO}_2/\text{g-C}_3\text{N}_4$

□ Shrnutí

Fotokatalytické reakce

Fotokatalýza - chemická reakce vyvolaná absorpcí světla pevným materiálem neboli "**fotokatalyzátorem**", který zůstává během reakce beze změny.

Fotokatalyzátory - polovodičové materiály - vodivostní a valenční pásmo oddělené oblastí zakázaného pásu.

Valenční pás (VB) - na energetické hladině E_V , je plně obsazen elektrony.

Vodivostní pás (CB) s vyšší energií E_C – zpravidla neobsazený.

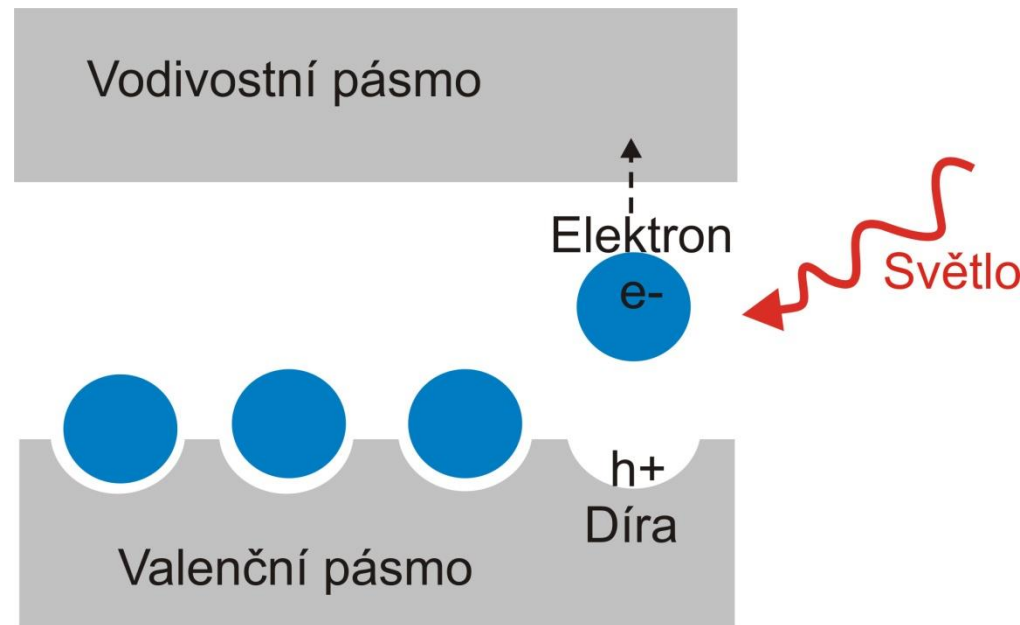
Zakázaný pás (BG) - oblast zakázané energie E_g – nenachází se žádné elektronové vlnové stavy.

Princip fotokatalýzy

Pokud fotokatalyzátor absorbuje ultrafialové záření (UV) ze slunce nebo z jiného světelného zdroje (UV lampy), produkuje páry elektron - díra.

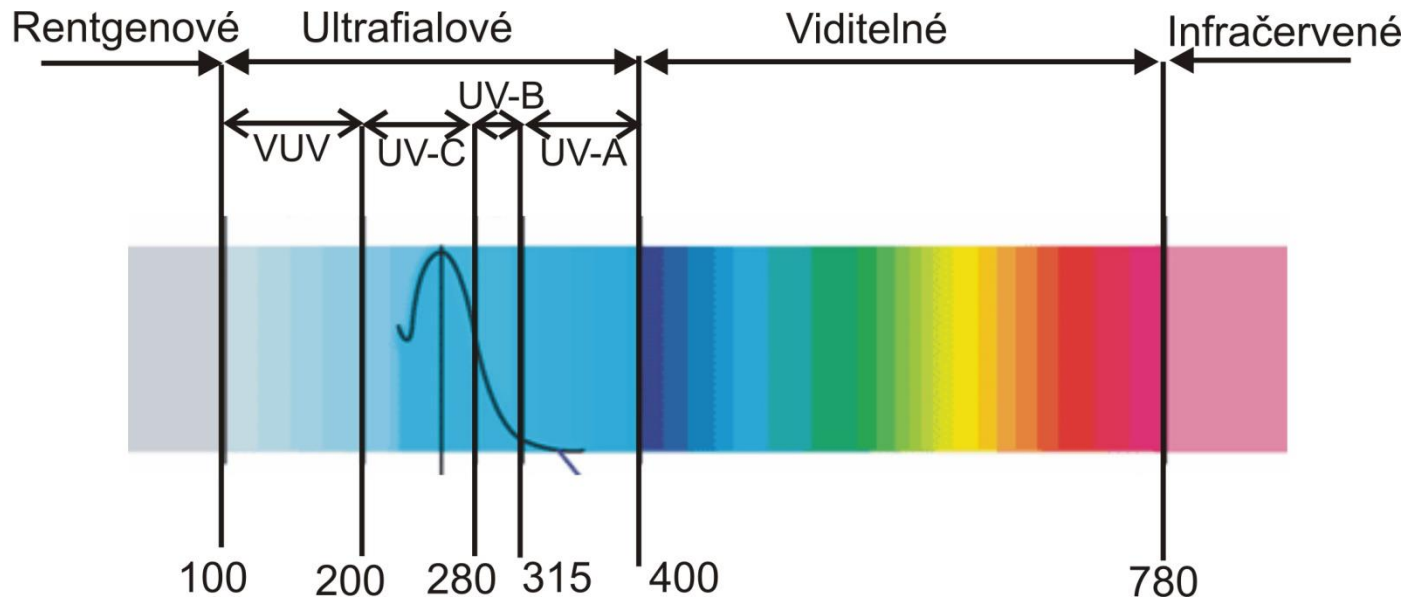
- Elektron z valenčního pásma excitován po ozáření světlem.
- Přebytečná energie excitovaného elektronu přenesse elektron do vodivostního pásma.
- Vytvoření páru negativní elektron (e^-) a pozitivní díra (h^+) = **fotoexcitační stav** polovodičů.

Princip fotokatalýzy

Energetický rozdíl mezi valenčním a vodivostním pásem je znám jako „zakázaný pás“. Vlnová délka použitého světla pro fotoexcitaci je dána vztahem:

$$h \cdot c \ (4,1356 \times 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s} \cdot 3 \times 10^8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}) / \text{energie zakázaného pásu} = \text{vlnová délka}$$
$$1240 \text{ eV} \cdot \text{nm} / 3.2 \text{ eV} (\text{TiO}_2) = 388 \text{ nm}$$

Fotokatalyzátory

Nejvhodnějšími fotokatalyzátory - polovodiče s velkým zakázaným pásmem - mají dostatečně negativní potenciál ve vodivostním pásmu a dostatečně pozitivní potenciál ve valenčním pásmu. Nevýhodou širokého zakázaného pásmu je požadavek vysoké vstupní energie.

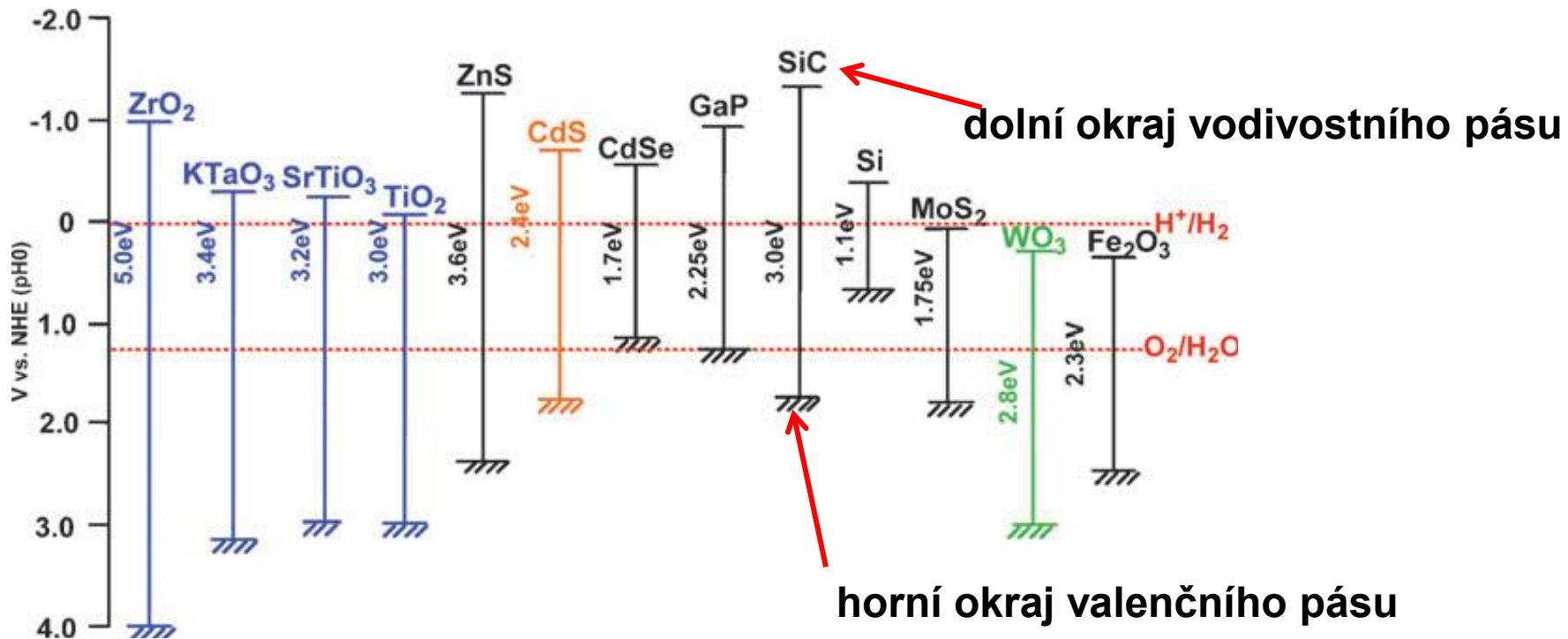

Diagram znázorňující polohu energetických hladin pásmu pro různé polovodiče [4]

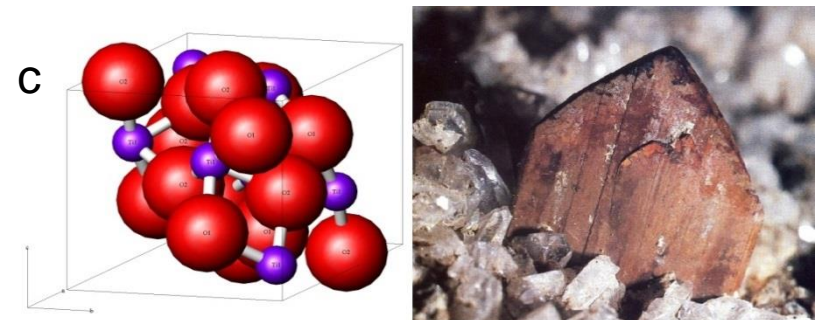
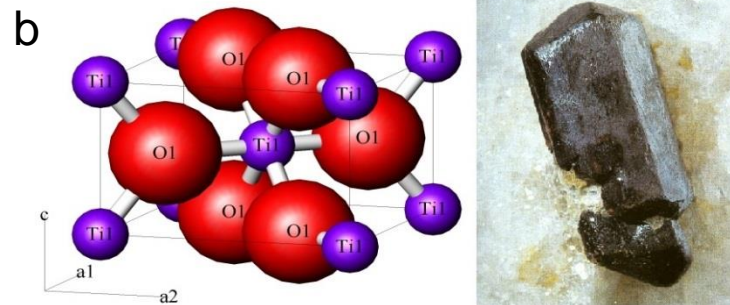
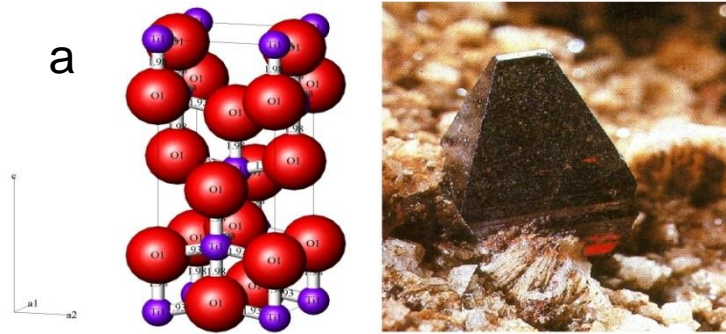
[4] Bhatkhande, D.S., Pangarkar, V.G., Beenackers, A.A.C.M. *J. Chem. Technol. Biotechnol.* 77 (2002) 102 - 116.

Fotokatalyzátor TiO_2

Proč TiO_2 ?

- Krystalové formy: anatas, rutil, brookit
- Inertní
- Chemicky stabilní
- Komerčně dostupný
- Netoxický
- Vhodné optické a elektronové vlastnosti

Struktura a krystal anatasu (a), rutilu (b) a brookitu (c) [5]

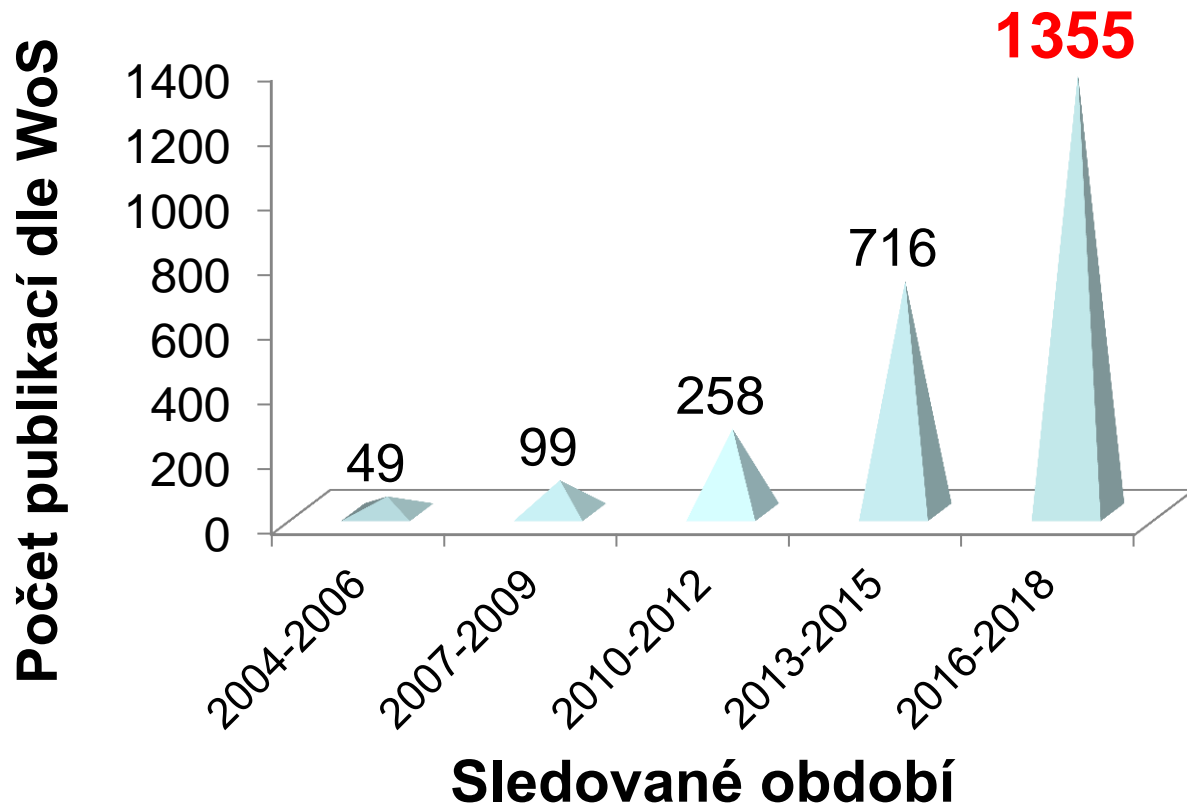
[5] Hydroxidy, Oxidy. Mineralogie.

http://mineralogie.sci.muni.cz/kap_7_5_oxidy/kap_7_5_oxidy.htm

Fotokatalytická redukce CO₂

- ❑ Velká výzva
- ❑ Výrazný vzrůst zájmu v posledních 3 letech
- ❑ Avšak stále v oblasti základního výzkumu

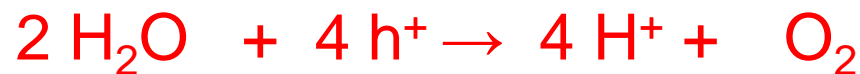
Fotokatalytická redukce CO₂

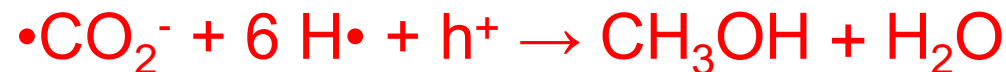
Absorpce fotonů → excitace elektronů

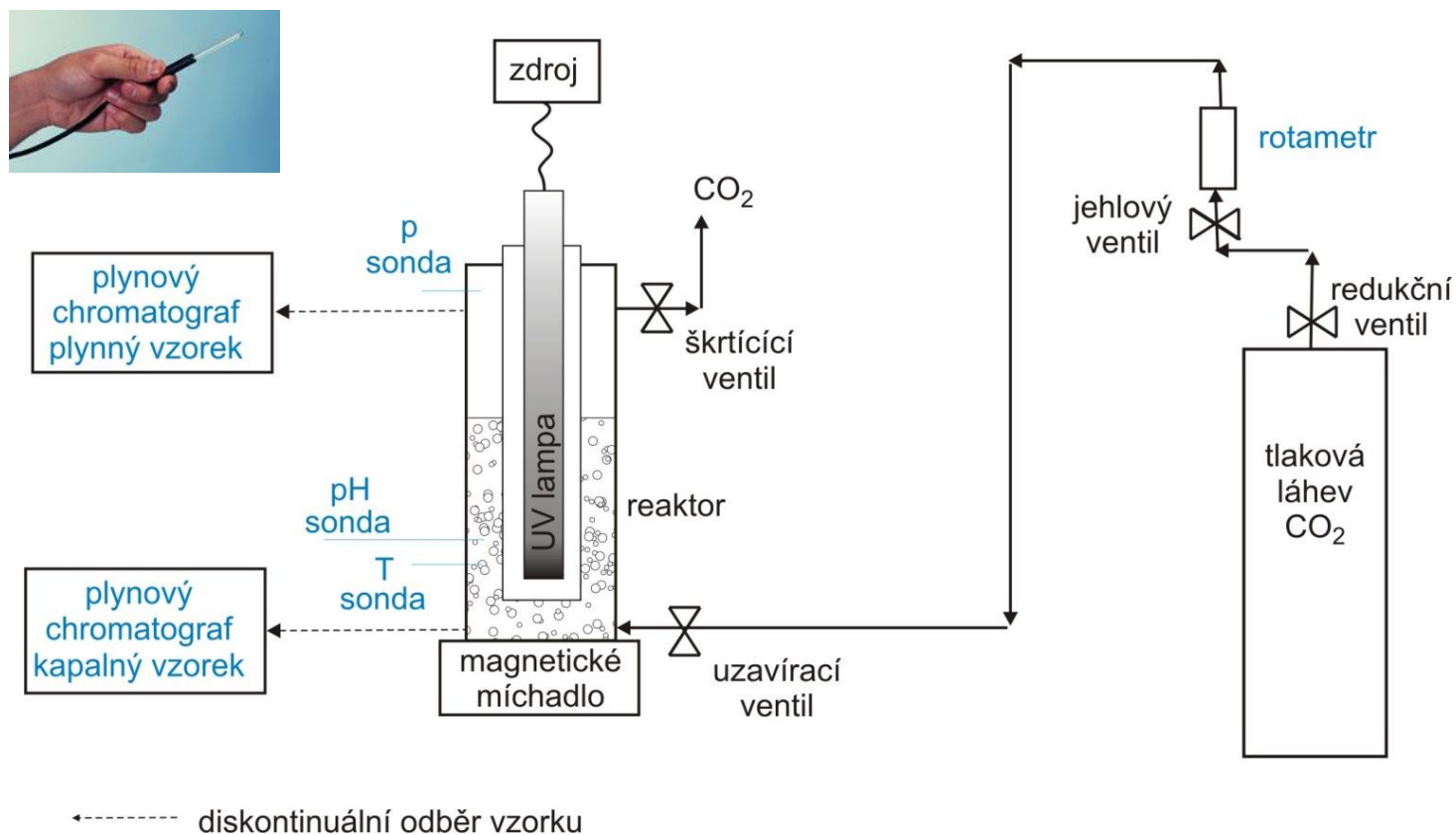
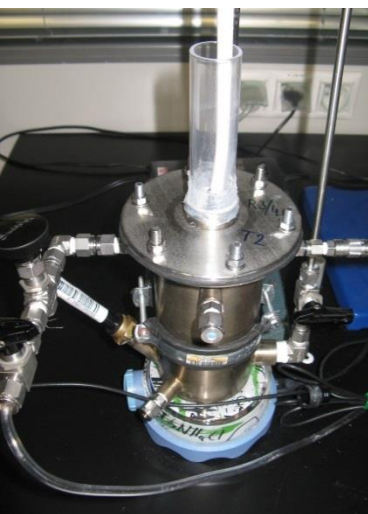
Vznik radikálů •H a •CO₂⁻

Příklady možných produktů fotoredukce CO₂

Experimentální aparatura pro fotokatalytickou redukci CO₂

Experimentální podmínky:

8 W Hg lampa ($\lambda = 254$ nm, popř. 365 nm), CO₂ (99,998%), 0,2 M NaOH, koncentrace fotokatalyzátoru 1 g/l, sycení asi 0,5 hodiny (průtok 65 ml/min), pokles pH z 12,5 na 7,0.

Vliv teploty, tlaku a objemu kapaln  fáze na fotokatalytickou redukci CO₂

Teplota

Dvě srovnávací měření:

- teplota reaktoru na výslednou teplotu 309 K, sycen  CO₂ a zapnut  lampy
- bez teploty – sycen  CO₂ při teplotě 299 K a zapnut  lampy

vzrůst teploty o 10 K neovlivn je fotokatalytickou redukci CO₂

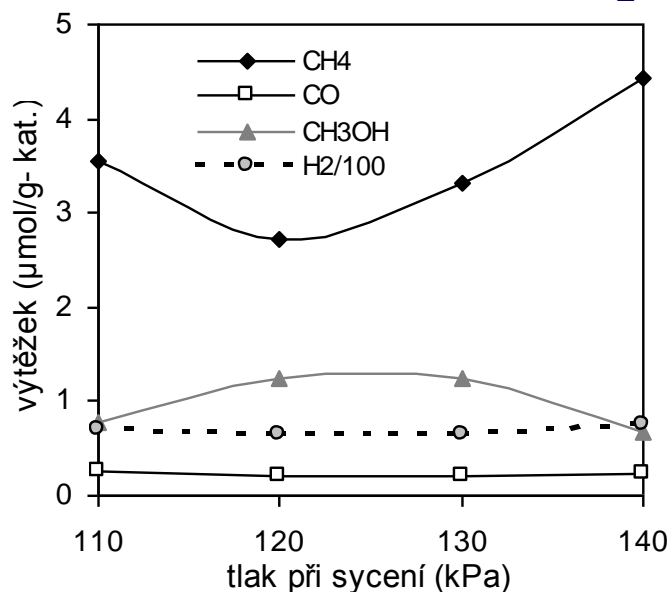

Pro dal  měření zvolen postup bez teploty reakční směsi.

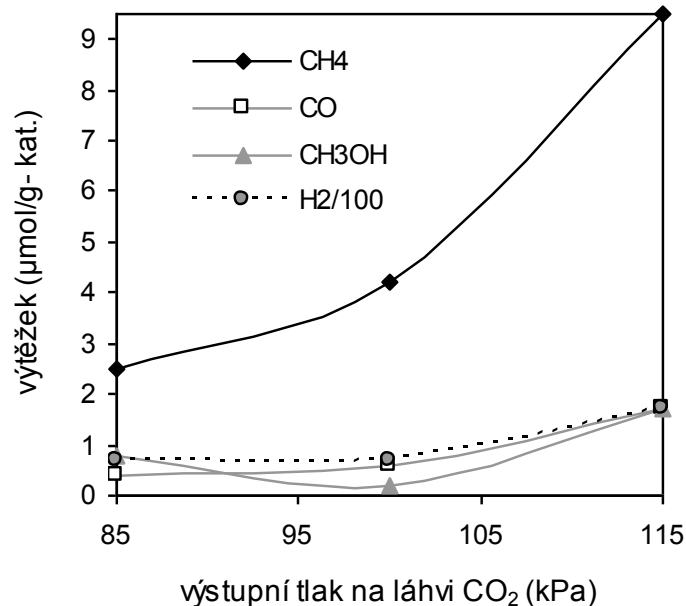
Vliv teploty, tlaku a objemu kapalné fáze na fotokatalytickou redukci CO₂

Tlak

Vliv tlaku při sycení CO₂

Vliv výstupního tlaku na tlakové láhvi

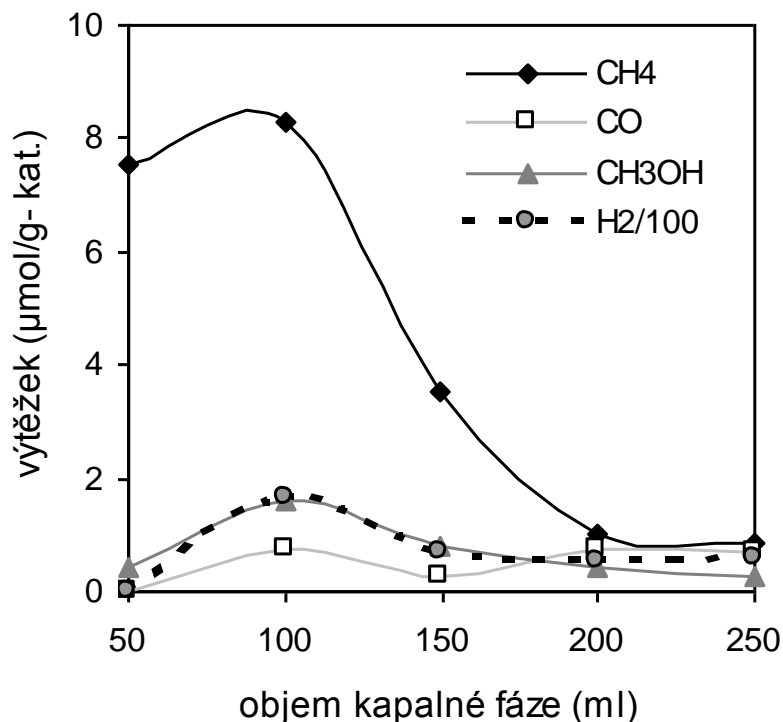

Optimální tlak v reaktoru při sycení zvolen 110 kPa a výstupní tlak na redukčním ventilu nastaven na 115 kPa.

Vliv teploty, tlaku a objemu kapalné fáze na fotokatalytickou redukci CO₂

Objem kapalné fáze

Vliv velikosti objemu kapalné fáze

□ podmínka dokonalého míchání → vhodně zvolený objem kapalné fáze

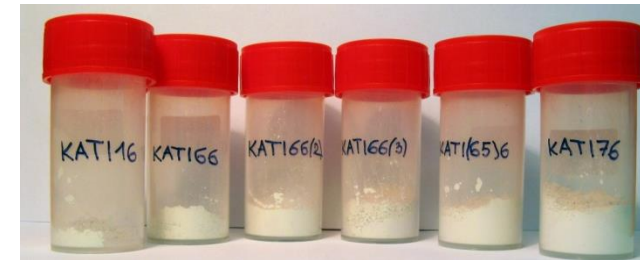

Optimální objem

kapalné fáze byl 100 ml.

Testované fotokatalyzátory

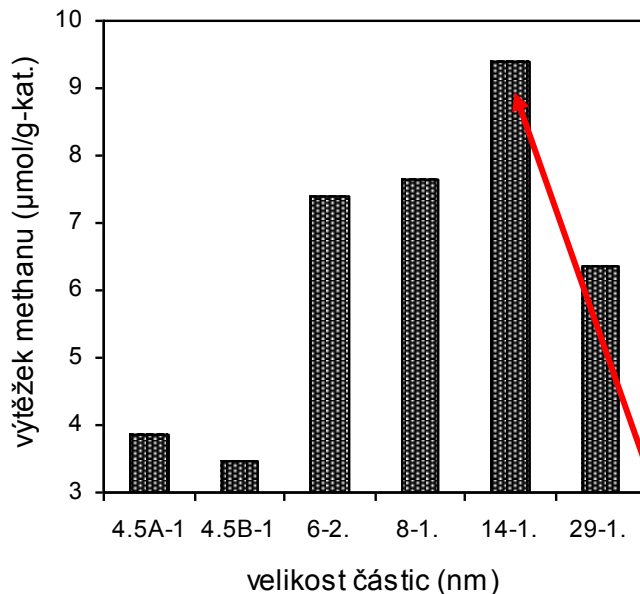
- ❑ **TiO₂ s různou velikostí částic**
(4,5; 6; 8; 14 a 29 nm)
- ❑ **Ag-TiO₂ s různým množstvím stříbra**
(0,7; 2,4; 3,4 a 5,2 hm.% Ag)
- ❑ **Ce-TiO₂ s různým obsahem ceru**
(0,28; 3; 5 a 10 mol.% Ce)
- ❑ **TiO₂ and TiO₂-ZrO₂ dopované zlatem**
- ❑ **Kompozit kaolinit/TiO₂ různou kalcinační teplotou**
(600, 650 and 700 °C)
- ❑ **Kompozit TiO₂/g-C₃N₄ s různým hmotnostním poměrem**
(0,3/1, 0,5/1, 1/1, 2/1)

Fotokatalyzátory byly připraveny a charakterizovány na ÚCHP AV ČR,
IET VŠB-TUO a CNT VŠB-TUO.

Vliv velikosti částic TiO₂ na fotokatalytickou redukci CO₂

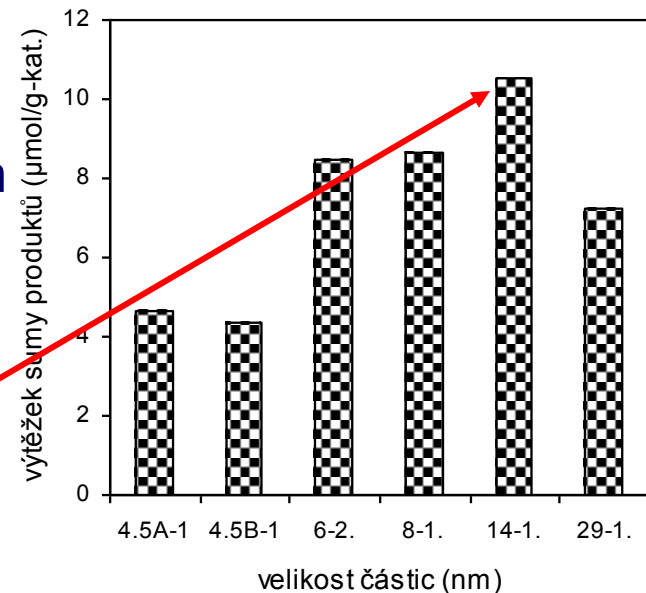
Porovnání vlivu velikosti primárních částic na výtěžky obou hlavních produktů.

- Velikost částic katalyzátoru ovlivňuje výtěžek obou hlavních produktů.

- Optimální velikost krystalitů pro fotokatalytickou redukci CO₂ byla

14 nm.

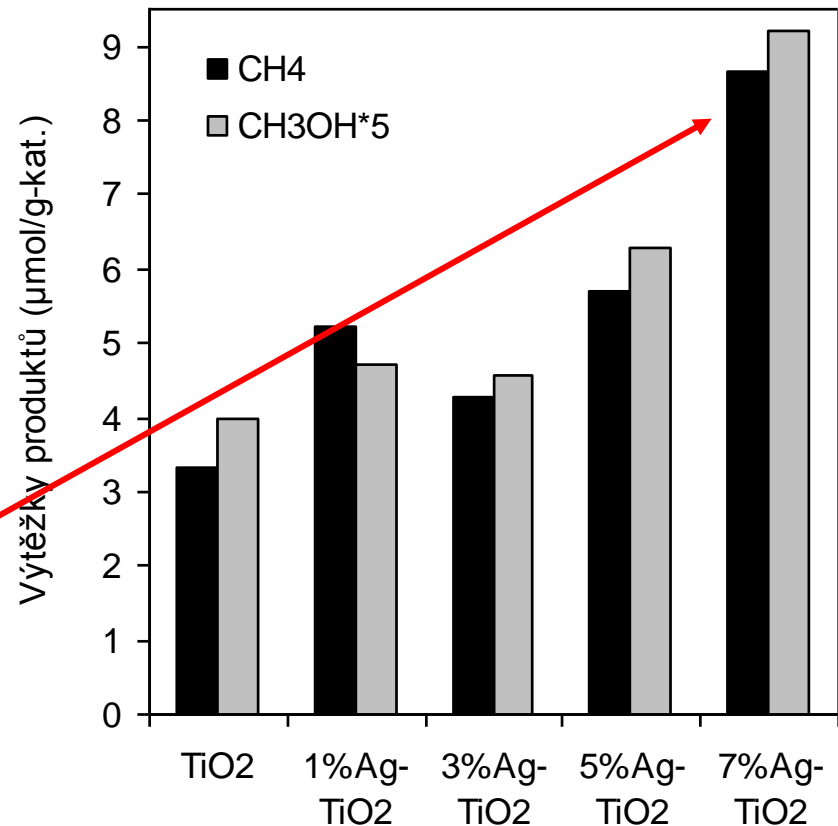

Vliv dopování stříbrem na aktivitu TiO_2 při fotokatalytické redukci CO_2

Vliv stříbra na výtěžky dvou hlavních produktů po 24 hodinách ozařování.

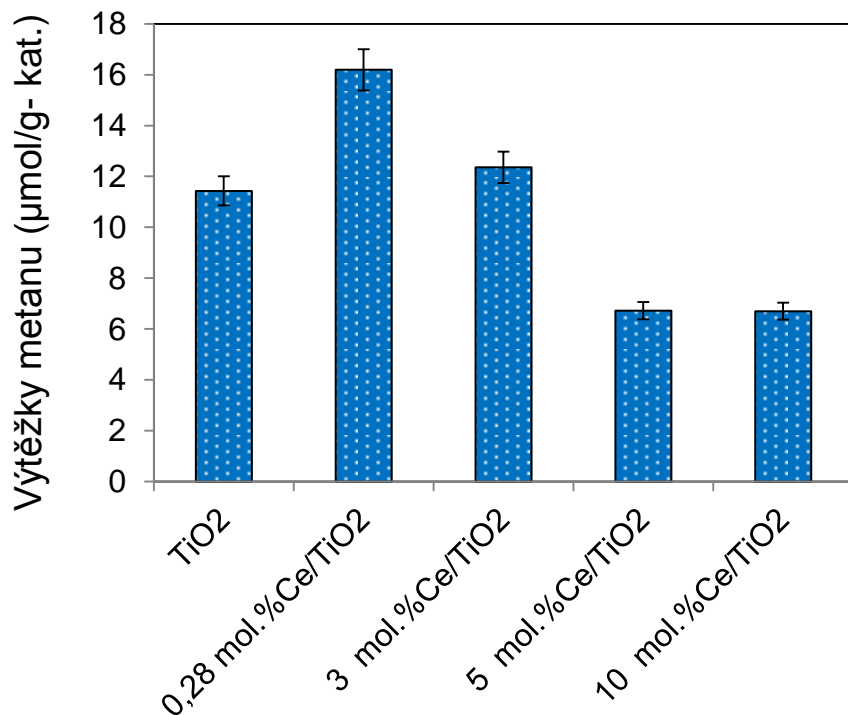
- ❑ Aktivita Ag-TiO_2 katalyzátorů stoupá se stoupajícím množstvím Ag .
- ❑ Výtěžky obou hlavních produktů jsou nejvyšší při použití katalyzátoru

7 % Ag-TiO_2

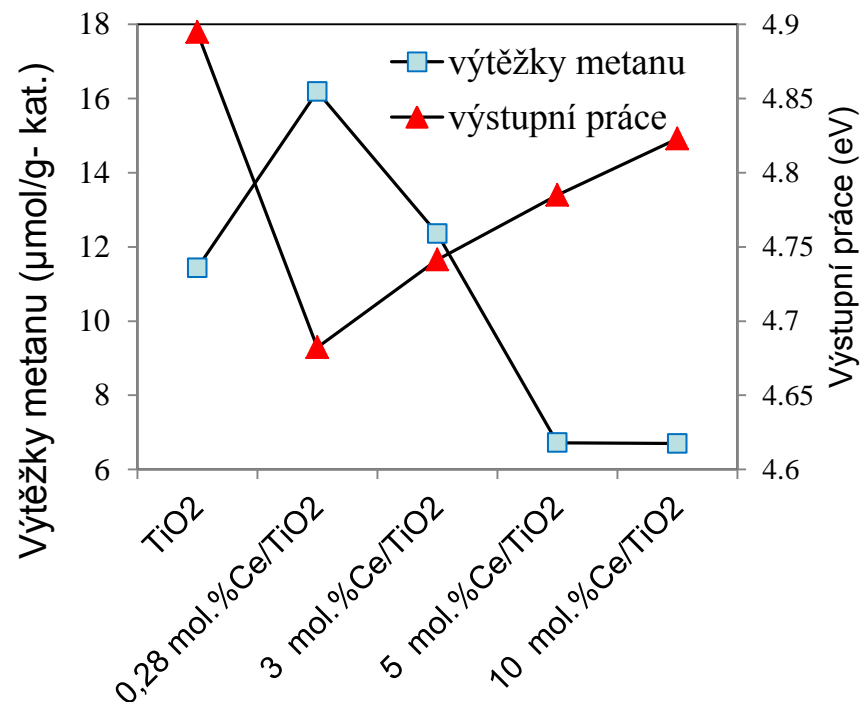

Vliv dopování cerem na aktivitu TiO_2 při fotokatalytické redukci CO_2

Výtěžky metanu a vodíku po 18 hod. ozařování

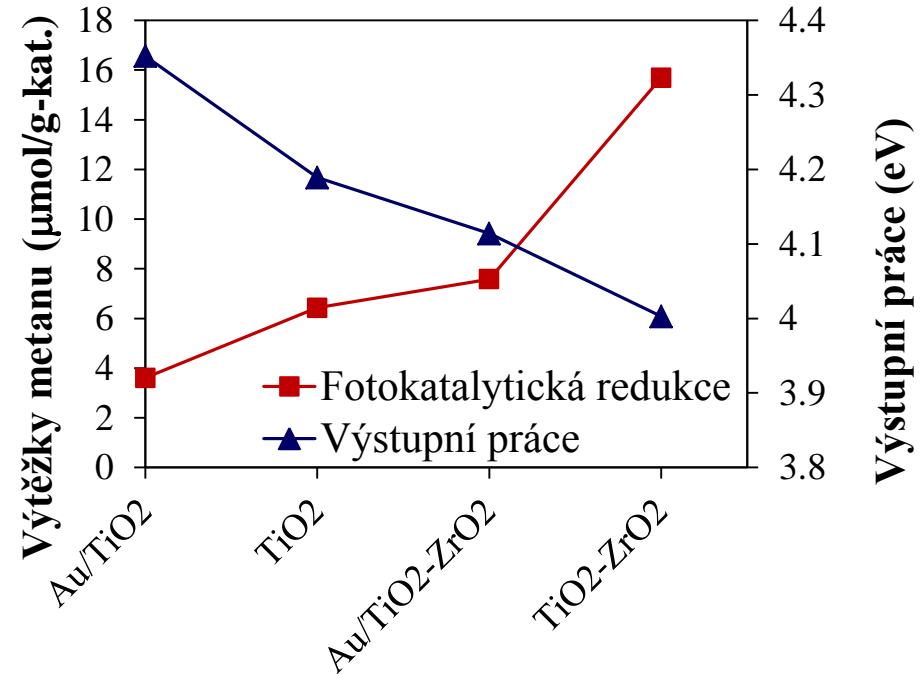
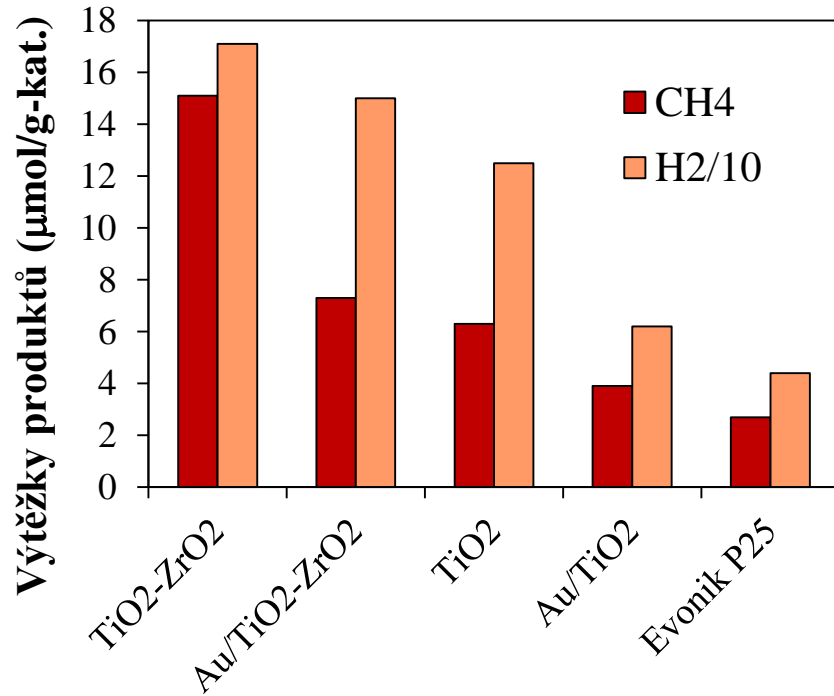
Korelace mezi množstvím ceru, výstupní prací a výtěžky produktů.

L. Matějová, K. Kočí, M. Reli, L. Čapek, A. Hospodková, P. Peikertová, Z. Matěj, L. Obalová, A. Wach, P. Kustrowski, A. Kotarba: Preparation, characterization and photocatalytic properties of ceriumdoped TiO_2 : On the effect of Ce loading on the photocatalytic reduction of carbon dioxide. *Applied Catalysis B: Environmental* 152-153 (2014) 172-183.

Vliv dopování zlata na aktivitu TiO_2 a TiO_2 - ZrO_2 při fotokatalytické redukci CO_2

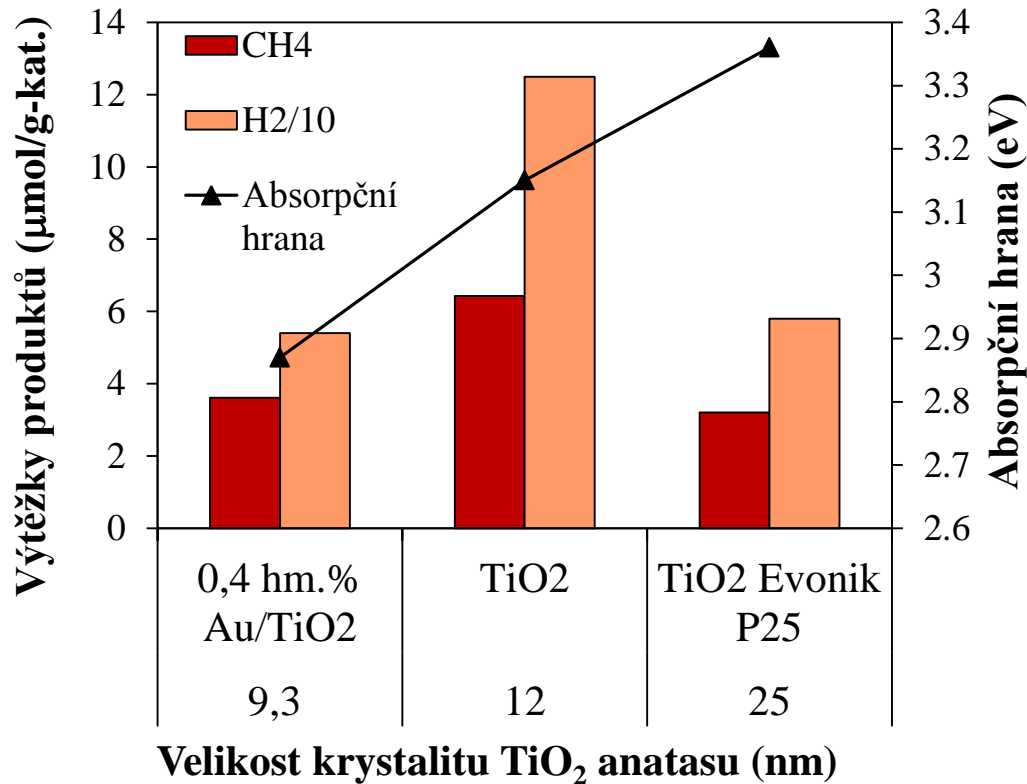

- pokles aktivity Au/TiO_2 - ZrO_2 a Au/TiO_2 - přítomnost příliš velkých částic Au – blokování povrchu fotokatalyzátoru – snížení absorpce světla – působí jako rekombinační centra.

L. Matějová, K. Kočí, M. Reli, L. Čapek, V. Matějka O. Šolcová, L. Obalová, On sol-gel derived Au-enriched TiO_2 and TiO_2 - ZrO_2 photocatalysts and their investigation in photocatalytic reduction of carbon dioxide, *Applied Surface Science* 285P (2013) 688-695.

Vliv dopování zlata na aktivitu TiO_2 a TiO_2 - ZrO_2 při fotokatalytické redukci CO_2

- výtěžky metanu a vodíku rostou s rostoucí velikostí krystalitu anatasu z 9,3 do 12 nm.

- další nárůst velikosti krystalitu - prudký pokles výtěžků

Korelace mezi adsorpční hranou, velikostí krystalitů anatasu a výtěžky produktů fotokatalytické redukce CO_2 .

Vliv kompozitu kaolinitu na aktivitu TiO_2 při fotokatalytické redukci CO_2

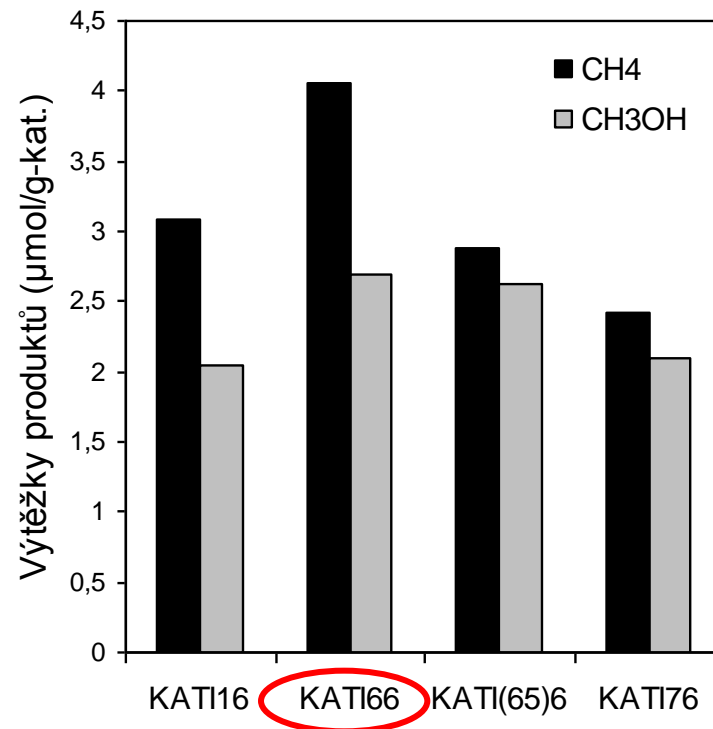
Kompozit kaolinit/ TiO_2

Vliv teploty kalcinace (600 °C, 650 °C, 700 °C a sušený) na výtěžky dvou hlavních produktů po 24 hodinách ozařování.

- ❑ Kalcinační teplota katalyzátorů ovlivňovala velikost primárních částic.

	L_c (nm)
KATI16	< 18*
KATI66	18
KATI(65)6	27
KATI76	34

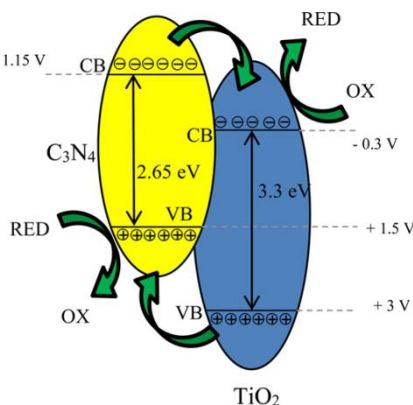
- ❑ Výtěžky obou hlavních produktů jsou nejvyšší při použití katalyzátoru **kalcinovaném při 600 °C.**

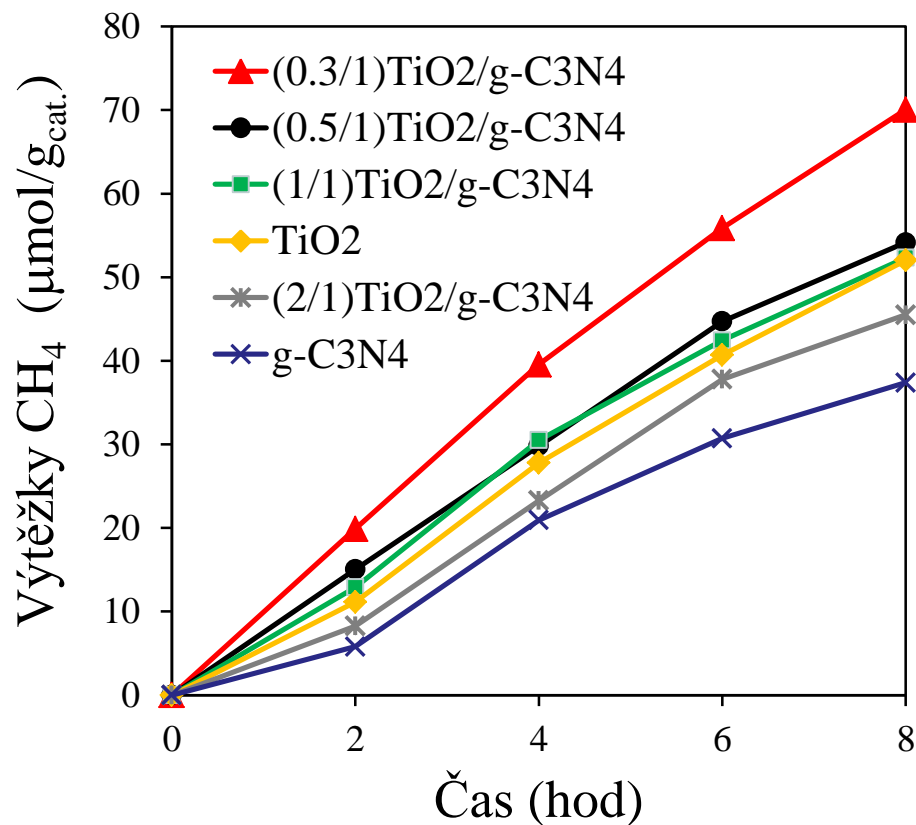
Vliv heteropřechodu s g-C₃N₄ na aktivitu TiO₂ při fotokatalytické redukci CO₂

Fotokatalytická aktivita TiO₂/g-C₃N₄ byla ovlivněna:

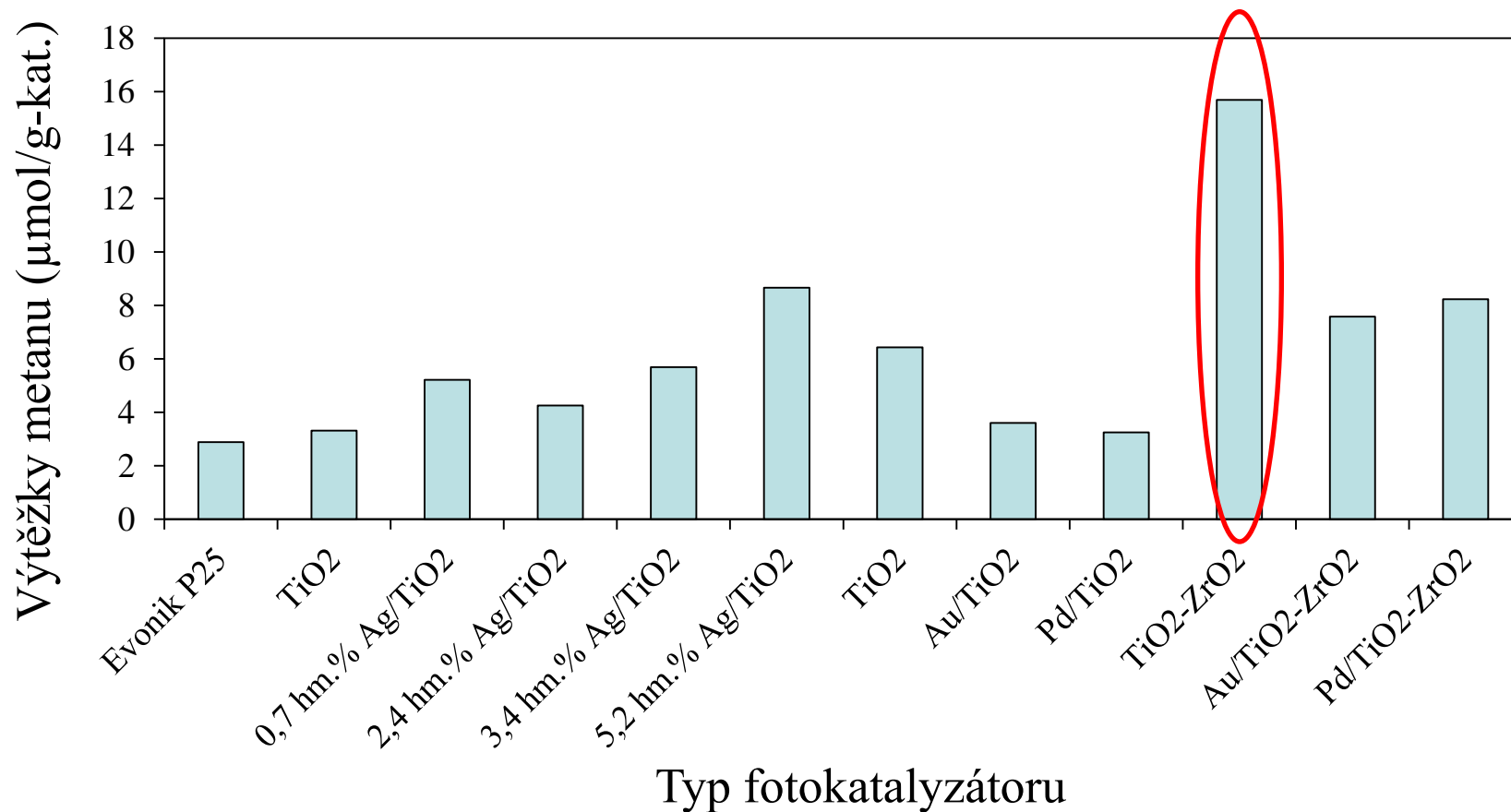
- ❑ velikostí specifického povrchu,
- ❑ velikostí zakázaného pásu,
- ❑ velikostí krystalitů,
- ❑ účinnou separací nosičů nábojů – díky vytvoření heteropřechodu mezi TiO₂/g-C₃N₄.

Vliv poměrů TiO₂ a g-C₃N₄ na výtěžek metanu.

Porovnání aktivity vybraných fotokatalyzátorů při fotokatalytické redukci CO₂

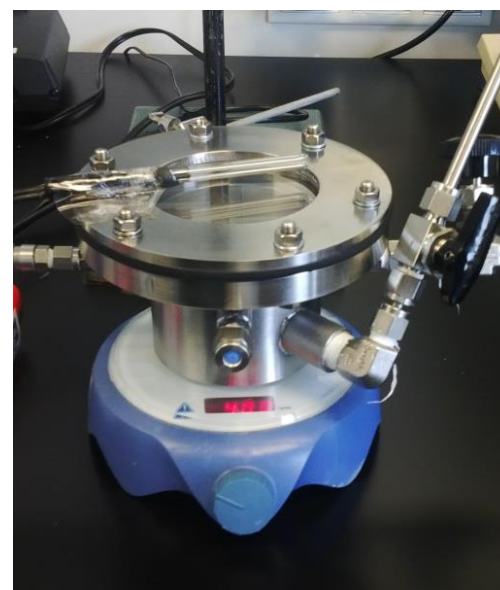
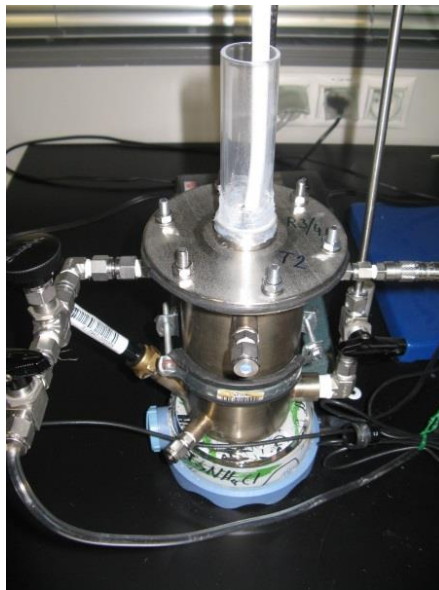
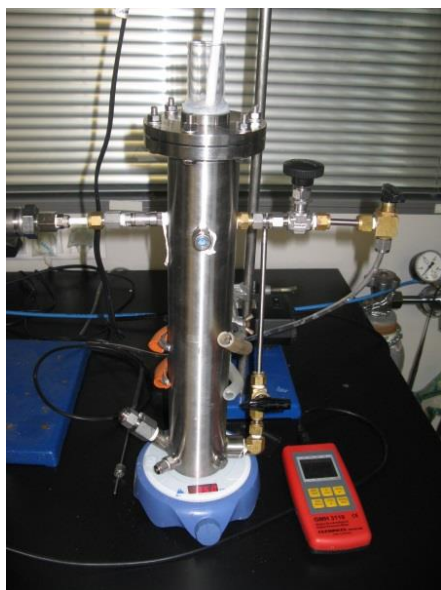

Výtěžky metanu (po 24 hod ozařování) v přítomnosti různých typů fotokatalyzátorů (UV lampa, $\lambda = 254$ nm).

Klíčové faktory:

1. Konstrukce fotoreaktoru - dobrá interakce mezi třemi fázemi (pevná látka, kapalina, plyn) a světlem pro systémy plyn-kapalina a mezi dvěma fázemi (pevné látky, plyny) a světlem pro plynné systémy, zásadní je distribuce záření uvnitř fotoreaktoru.

K. Kočí, M. Reli, O. Kozák, Z. Lacný, D. Plachá, P. Praus, L. Obalová, Influence of reactor geometry on the yield of CO₂ photocatalytic reduction. **Catalysis Today** 176 (2011) 212-214.

Klíčové faktory:

2. Optimalizace provozních podmínek - koncentrace CO_2 , teplota, tlak, reakční doba, intenzity světla, pH.

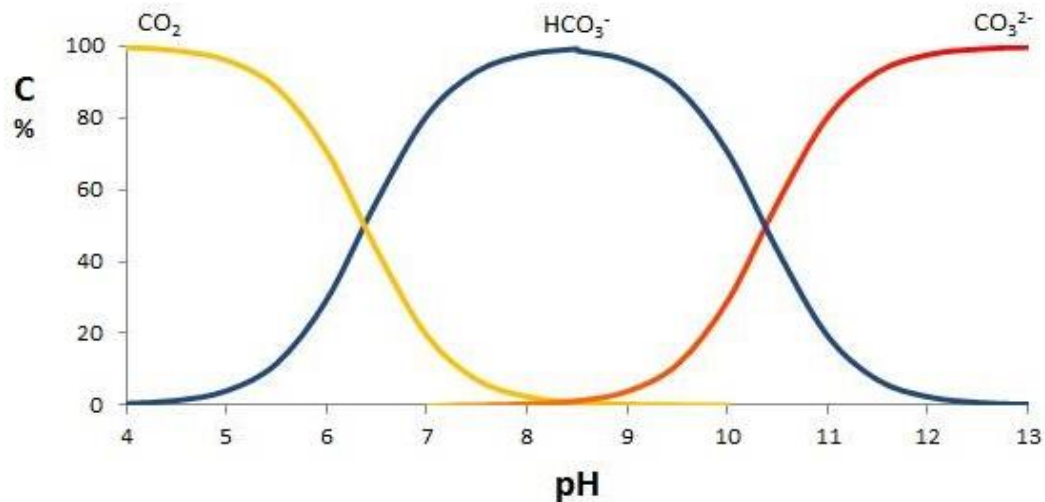

K. Kočí, L. Obalová, D. Plachá, Z. Lacný, Effects of temperature, pressure and volume of reacting phase on photocatalysis exemplified by CO_2 photoreduction on suspended nanocrystalline TiO_2 . *Collect. Czechoslovak Chem. Communi.* 73 (2008) 1192-1204.

Klíčové faktory:

3. Volba redukčního činidla – rozpustnost oxidu uhličitého ve vodě je velmi nízká ale z ekonomického hlediska voda – jak v plynné tak v kapalně fázi

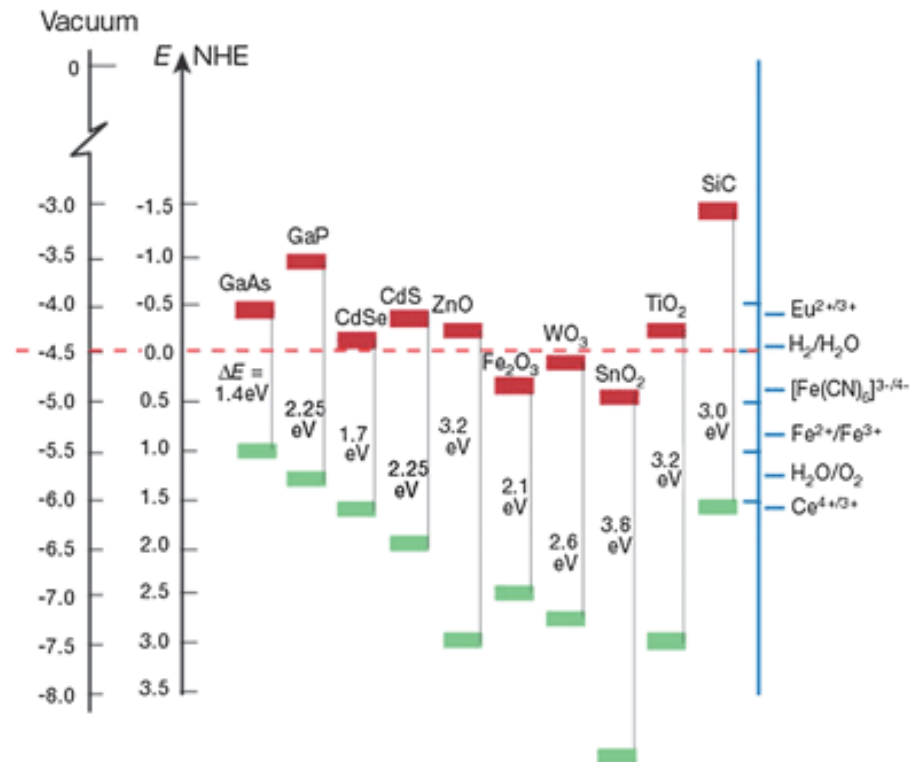
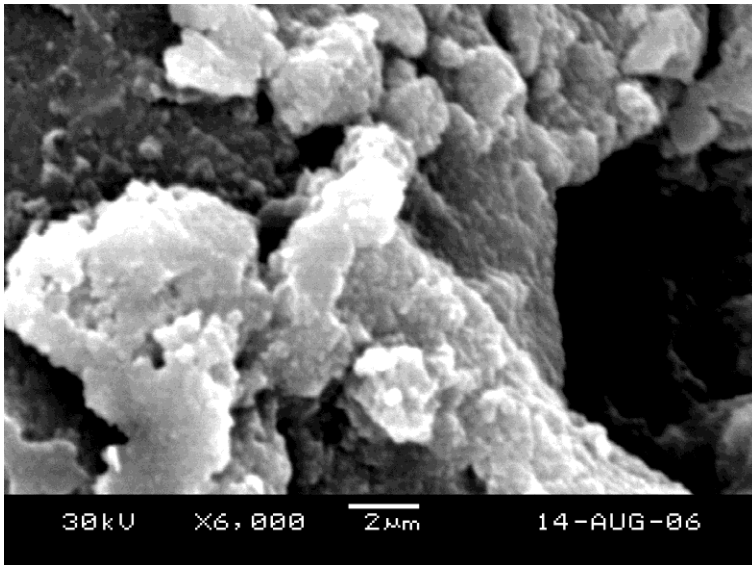
Procentuální podíl forem uhlíku
v závislosti na pH

M. Reli, M. Šihor, K. Kočí, P. Praus, O. Kozák, L. Obalová, Influence of reaction medium on CO₂ photocatalytic reduction yields over ZnS-MMT. *GeoScience Engineering* Vol. LVIII No. 1 (2012) 34-42.

Klíčové faktory:

4. Volba polovodičového fotokatalyzátoru – velikost zakázaného pásu, poloha valenčního a vodivostního pásu, struktura fotokatalyzátoru, dopování

K. Kočí, L. Matějová, L. Obalová, L. Čapek, J. C.S. Wu, Preparation, characterization and photocatalytic performance of TiO₂ prepared by using pressurized fluids in CO₂ reduction and N₂O decomposition. *Journal of Sol-Gel Science Technology*, 76 (2015) 621-629.

V oblasti **Fotokatalytické redukce CO₂** mezinárodní spolupráce:

- **Taiwan** – National Taiwan University – Bilaterální projekt (2014-2016) – prof. J.C.S. Wu
- **Argentina** – National University in Littoral – výměnné stáže - Dr. M. Ballari
- **Slovinsko** – University of Nova Gorica – výměnné stáže – prof. U.L. Štangar
- **Polsko** – Jagiellonian University of Krakow – charakterizace materiálů – společné publikace – prof. P. Kustrowski

← prof. Ing. Lucie Obalová, Ph.D.

prof. Ing. Libor Čapek, Ph.D. - UPa →

Ing. Lenka Matějová, Ph.D.

Ing. Martin Reli, Ph.D.

← Ing. Ivana Troppová, Ph.D.

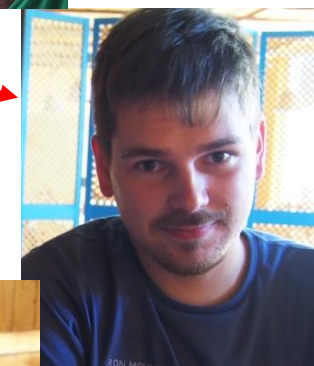
← Ing. Kateřina Zatloukalová, Ph.D.

Ing. Marcel Šihor, Ph.D.

Ing. Jaroslav Lang, Ph.D.

Ing. Nela Ambrožová

← Ing. Miroslava Edelmannová →

Děkuji za pozornost

Práce vznikla za finančního přispění Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v rámci účelové podpory programu „Národní program udržitelnosti I“, projekt LO1208 „TEWEP“ a projektu LO1404 „TUCENET“ a projektů Grantové agentury ČR č. 14-35327J a č. 14-23274S.